

AUSPICE ET DUCE JESU CHRISTO!

DISSERTATIO PHILOSOPHICA

-De-

NOTITIA DEI
INNATA,

Quam

Ex suffragio & indultu Amplissi-
mi Collegii Philosophici, in illustri Academia
Regia Fennorum,

S U B P R A E S I D I O

Viri Praclarissimi Amplissimique

DN. MICHAELIS. JACOBI FLACHSENII,
Metaph. & Log. Professoris celeberrimi, Consi-
stорii utriusqne Adsestoris gravissimi, Patroni ac Præ-
ceptoris mei propensissimi, summa perpetuaque
animi reverentiа haud uno nomine
prosequendi:

*Pro gradu in Philosophia legitimè obtainendo, Candidū publicē
examinandam modeste proponit*

SIMON PAULINUS FINLANDUS,
In Audit. Max. ad diem 4. Octob. Anno 1679.

A B O A E,

Excus, apud Viduam Hansonii, Acad, Typogr.

Reverendissimo in Christo PATRI ac DOMINO

DN. JOHANNI GEZELIO,
S. S. Theol. Doctori celeberrimo, inclytæ Dioceſeos
Aboënsis EPISCOPO dignissimo, Regiæ ibidem Academiæ PRO-
CANCELARIO ampliss. Ecclesiastici Consistorii PRÆSIDI gravil-
simo, Mecœnati & studiorum meorum Promotori Magno, humi-
litâ animi veneratione ætatem suspicioendo:

RECTORI MAGNIFICO,
Praclarissimo Viro ac Domino,

DN. M. JOHANNI FLACHSENIO,

Mathematum Prof. Publ. & per celebri deq; industria valde aperto.

Maxime Reverendo in Christo Patri ac Domino,

DN. ENEVALDO SVENONIO, S. S. Theol. Doct. Profes-
sori & Consistorii utriusque Adseffori facile primario, nec non Ecclesiæ Abos-
ensium & Nummensis Pastori vigilantissimo:

Admodum Reverendo Viro ac Domino

DN. JOHANNI GEZELIO, Jo. FIL. S.S. Theol. Doctori &
Professori Ord. experientia & virtute singulari meritiss. juxtaq; Consistorii utrius-
que Adseffori, & Ecclesiæ ad ædem divæ Mariæ Pastori religiofissimo:

Praclarè Dignitate maximè confituo Viro ac Domino,

DN. M. JACOB O FLACHSENIO, hactenus Metaph. & Log.
Professori magna nominis celebritate indefesso, jam vero à S. R. M. S. S. Theol.
Professori Publ. & Ord. Ecclesiæque Dei in Lundio Pastori legitime constituto.

Mecœnatibus, Patronis ac Praeceptoribus meis gratâ
mente, humilique animo, æternum devenerandis,

NEC NON Reverendo ac Doctissimo Viro,

Dn. PAULO S. RAUMANNO, Pastori in Mouhaceri fidelissimo,
Parenti meo maxime pio quovis obsequio & officio filiali ad mortem sincere pro-
sequendo.

Disputationem hanc inaugurelam in gratissimi animi indicem &
officissimi affectus obudem consecrat & offert.

Reverendiss. Dignitatis & Magniscentiæ Vestre, Vesta-
rumq; maximè Rever. Praclariss. & Rever. Dignitatum

Cultor devotissimus
SIMON PAULINUS,
Auct. & Resp.

BENE VERTAT!

P R O E M I U M

Um ex prescripto constitutionum Academie carum, facultatisque Philosophice tenerer etiam in vulgo edere, memoriaeque monumentis prodere profectum in studiis literarum specimen, ne nimia in suos benignitatis à quoquam accusarentur Musæ, haud minus me sollicitum suspensumque jam diu habuit, tot sensuum quot capitum recordatio, quam tenuijum ingenij judicijque virium memoria & agnitione. Dicunt enim hominum plurimos vix vel limis visâ operis inscriptione, nescio quâ ratione quove affectu præcipites agi ad minus sobria sepius sanaque ferendum judicia, alijs trita & contrita furem dedisse non Poëtam, cum maligno Lucilio; alijs inauditis, fabulas & phantasmatâ confinxisse clamitantibus, alijs denique hoc alijs aliud navi nodis, in scirpo non raro queritantibus, ut frustra utique fore eos crediderim, qui laudem sine invidia omnium consecuturi, laborum testimonia à vulgo petitum eant: quare cum hoc negotij datum mibi fuerit ut multis placerem, quod difficilimum haud remere est possest Demosthenes, non prater rem rationemq; me torquebat ea importunitas, & non minor rationis in veri bonisq; quam palati humani in ciborum delectu dissensus. Interea conscientiam mibi pluris quam hominum sermonem reputans, id solum sonitus de causis leviter tractandum suscepit, quod imprimu ipsi mibi opera præmium persoluturum intelligerem, lectorisque & arbitri vel aequi atq; benigni facilimè sibi conciliaturum gratiam crederem. Induxi namque animum tandem ut pro ingenij mei tenuitate, temporisq; ratione,

solà solius Dei Opt. semper & max. ope fretri, pauca in Novitiam
primorum de Deo principiorum, quatenus eadem homini cuique innat-
scuntur, soloque lumine connato, prater creaturarum contemplatio-
nem dignosci & ratione philosophis propriâ perterritari possunt, me-
ditarer, typisq; consignari facerem; nihil interim veritus, quo mi-
tus, et si parum viribus meis aquam, dignam tamen omni ex parte
buic negotio materiam ventilandam elegerim. Sapienter etenim
conseverunt qui harum rerum estimatores duorum praesertim mo-
mentorum rationem hic habere maximam, objecti nimirum & finis
corumque intuitu, rem pluris vel minoris, loco, tempori & personis
decentem vel minus facere: quae, si quia hic attento aequoq; consideret
verit animo, ultrò, haud dubie, mibi quod velim dixi, largietur,
sinminus, etiam impetravero cum gratia. Vix enim ullum mor-
taliū meò malicie pervenisse crediderim, ut continuò plus mille testi-
bus, quos in se perpetuò alere necessum haberet, ora obstruere, summiq;
Numinis novitiam & cultum nibili aut flocci facere vel secum susti-
neat, quin satius, nolit velit, cura studioq; dignissimam agnoverit.
Sanioribus autem, ut ut lumine revelato desitutis, quibus cum jam
praesertim mibi commercium erit, Numinis hujus Majestas percuties
animū adeo, ut in immensum & infinitum ejus prestatre bonitatem mo-
ralem non minus quam Metaphysicam, aliarū creaturarum omnium
perfectionibus, totis animis plenoque ore contenderint. Hinc Ovid. I.
Metam. Immensa est, finemq; potentia celi non habet: Est prosector
Deus qui que nos gerimus auditque & videt Plaut. Et Sen. Ep. 83.
Nil Deo secretum est, interest animis nostris, & cogitationibus me-
dijs intervenit. Quae qui non miratur adeat & hos alibi et ceteros
farinæ ejusdem numero plures, & percusus recedat, scio. Unde tantè
Bonii usus & cognitio, eamque insequens amor studiumque ipsum id
consequendi, quanti pra ceteris cuique fieri debeat, animadvertis
quilibet, ut pluribus hic immorari mibi non sit necesse: Neg, illi, quos
verbis sui luce est dignatus Deus, has jure meritoq; damnant curas,
ideo, quod ex ipsis fontibus, rerum harum scientiam, quantum satis
est, felicius faciliusq; haurire possint, cum ita omnes omnino homines
cum quibus hoc negotij sèpè habendum erit, sibi similes arguerent te-
mere; ita Deum ipsum erroris actumque agere accusarent, qui non

tantum utrumque lumen eam natura quam gratia omnibus indi-
dit aut infundere serio intendit, sed & non minus illud quam hoc à
quoquam studiose penitusque excoli vult, admonet &hortatur se-
dulo: Confluit namque sapientia Divina, ut ruder a imaginis sue,
etiam homini lapsi sibi, relicto iubereant perseverantè, que in-
centivum sint ad ulterius inquirendum de Deo, & quadam quasi
Hesychistica inducens hominem ad cogitandum queritandumq; de
eatu in quo Deus verus habitat, simulq; existant subiectum aptum ul-
terioris & salutiferi luminis. Qui ergo hunc Duce p̄a ceteris non
solit, observat & diligit; pericitatur ipsi haud dubie salus aeterna
& temporaria vera. At obstrepet hic quia præterea, cultum hunc &
observantiam necessariam quidem, sed à Theologis præcipiendam,
prescribendamq; solis; qui preter publicam differendi facultatem,
repudet interim, cadere jure optimo, & consensu omnium, sub con-
siderationem Philosophicam omne principium connatum, & cognosci-
bile naturale liberale; etiam in Scriptura & ab ejus cultoribus plu-
rima proponi Philosophorum tam theoretica quam practica & quidem
ratione non domestica, legitimâ tamen; indeque tot tantosque viros
in Philosophia nomina proficentes sua, his deditos deprehendere licet
curis. Solam itaq; audaciam meam, qua ut tantum onus, tam debi-
tibus confessisq; humeris imponerem, fecit, fac ut se benigne Lector
exorem & negligentiam hic metu brevitatemq; in tam sublimi nego-
cio ne flagitium ponas queso.

IN NOMINE DOMINI

THES. I.

Rudenti sanè consilio & instituto valde profa-
cuo, verbis opereque admonent temporomo mniū
Etuditi, præcepta Disciplinarum omnia, quæ ratio-
nem rectam auctorem agnoscunt, à Definitione No-
minis & Rei profici & exordiri debere, quo factio
& ordinum commodissimo naturali, qui à confusis
ad distincta, à generalibus ad specialia progredi amat, inservit
Discentiumque captui sapienter consultur. Hac etenim ratione
ipsæ vocibus, ceu veste, involuta, denudantur planè, ut intel-
lectui

le^tui velut ad oculum pateant essentiæ; itaque animi inhiantes ve-
ritati, in antecessum utiliter velut in vestibulo domum ignotam, &
villa, viam insuetam ingressuri informantur, quo, facilius tutiusq;
ipsa scientiarum intima investigent, penetrantque. Attamen hoc
sano veterum exemplo abutuntur s^epⁱs æmuli, voces ipsas plus mil-
lies accipientes & resecantes eas, quæ nihil aut parum has postula-
rent curas: Quos cum diligentia suâ non injuria hic valere jube-
mus. Non enim quemquam vel parum literis excultum ignorare
arbitror notitiam hanc, quâ de jam solliciti sumus, non venditari
hic nomine cognitionis de Deo distinctæ, comprehensivæ & à pri-
ori, nedum salutiferæ, ad quam producendam Naturæ lumen, si
~~χειραγωγίαν~~ exceperis, planè nihil cōfert, cū collocata sit, ὑπὲρ γά,
ὑπὲρ λόγου καὶ ὑπὲρ πλοκής κατέληψης, & à solo lumine revelato, uni-
coq; ejus cognoscendi principio, Scripturā Sacrā, petenda sit. Distin-
cta autem, quæ alias perfecta & completa à Philosophis audit, nulli
planè mortalium, præter unum & solum Θεόν, in hac mor-
talitate competere potest, cum nullum finitum capax sit infiniti: in
altero autem seculo quid eveniat aliorū est scrupuli: interim scio, nec
illuc intellectum humanum infinitum, nedum Deum finitum evade-
re: Est namque hæc cognitio. ut definit Jacob Mart. Exercit. Me-
taph. lib. 1. Exe. 3. theor. 2. Scientia perfecta & completa, quæ res
determinatæ secundum omnes suas essentiales partes cognoscuntur:
quæ ratione comprehensiva illa ejusdem planè cum hac indolis sub-
iectique est. Etsi deinde hie summi Numinis naturam indagare ex
effectis & à posteriori stricte sic dicto non constituerimus, ijs, qui assi-
dua rerum contemplatione multoque rationis usu præ vulgo hic sa-
pere satagunt, id negotij dandum rati; Sed prout ea ante omnem,
ut inquit Johannes Adam Osiand. in lib. de Deo in lumine nat. the. 12.
Sensationem & intellectus operationem omnibus & singulis etiam lippis
& tonsoribus communis est ex æquo, quoad perfectionem partium,
non graduum puta: Non tamen ea propter hic res à priori usitato et
simpliciter, cognoscetur, quia, ut profitetur Suarezius Tom. Post.
Disp. Met. Disp. 29. Sect. 3. neque Deus habet causam sui esse per
quam à priori demonstretur Sc. Idem omnino etiam de aliis essendi
principiis hic dicendum erit, à quibus ad principiati indolem investi-
gandam

gandam processus in situ debet. Interim cum ex uno attributo cognito, alterum per operationem multam intellectus inferatur, à priori, non strictè intellecto, progredi non inficiasimus: Attamen nec ipsi ullum hic locum tutò reliquerim, cum præter illationem & discursum tota hæc quanta sit notitia obtineatur oportet. Scientium itaque per Notitiam hanc jam intelligi confusam prorsus, quæ etiam imperfectæ & incompletæ scientiæ nomine dicto Jacobo Ioc. cit. venit, nec non ad salutem minime sufficientem: Divinitus denique per facultatem sibi simile, quoad essentialia, producendi, jam in ipso ortu impressam. Indeque innata dicitur; non quidem eo animo, quemadmodum plurimi volunt Philosophi, ut ab intellectu non sit realiter distincta, sed insit animæ rationali, per modum quidem πλειώσεος, at non habitus connati, sed potentia naturalis, ut facultas intellectiva & volitiva, imò, ut vires animæ sensitivæ & corporis. vid. citatum Osiand. th. ii. lib. 8. Nedum ut sit ipsa natura Rationalis, aut ipsius intellectus qua talis judicium vel actus ut hodie etiamnum docent Timp. lib. 3. Metapt. cap. i. quæst. 9. item, lib. 4. c. ii. 9. ii. Keck. Disp. 21. Cursus Philos. quæst. 13. nec non Vendelinus in Polit. ut refert citatq; Meisn. Disp. de Not. Dei Nat. quæst. 2. n. 3. sed ut redifferat ab intellectu, eoque salvo ratione essentiæ permanente non repugnet ab eodem separari, ut contigit in lapsu paradisiaco, accedatq; rationali animæ per modum habitus & quidem connati, ut inferius bono cum Deo patebit clarius. Verbo denique hic etiam commemorasse juvabit, Dei nomine jam nequaquam subintelligi essentiam ejus relativè consideratam, prout primæ, aut secundæ, aut tertiaræ personæ S. S. Trinitatis, vel quatenus ad omnes tres distinctas personas cum respectu ad invicem referatur, quod palam profiteri visus est Keck. dum se solo lumine naturali consequentiisq; Philosophicis necessariis, Trinitatem Personarum in una essentia Divina obtinere gloriaretur, quem qui solidè fuisse refutatum amat, consulat Celeber. Dn. Doct. Johannis Musæi integrum hac de re disput. annexam lib. de principiorum rationis usu in Theolog. Verum enim vero, quatenus denotat essentiam Dei absolute, citraquæ omnem prorsus respectum ad hanc vel illam in Divinitate personam conceptam, prout sit essentia una. Cætera homon-

homonyma, Etymologiam & Synonyma nihil ut moremur perspicuitas, & graviora permovent.

Thes. II.

ITa nominibus fusiis præter spem explicatis, liquidò ni fallere patet quid sub incudem in præsentia revocare animus sit. Itaque jam ex necessitate rei, & ratione instituti, maturandum foret adea, quæ majoris essent momenti, ipsam scilicet definitionem Realem: Verum cum hic præcipiat mos avitus, ratioquæ sana, ante quæstionem $\pi\delta\eta$, quid sit, ventilari debere momentum $\pi\delta\eta$, quod detur revera tale objectum, præterquæ meram intellectus operationem fundamentum in re habeat, quod definitione Nominali indigitatum prius fuerit: quod monuisse sedulò est etiam visus Scheiblero Aristoteles 1. post. c. 1. Hoc autem consilii jam negligere, studium brevitas temporisquæ ratio persuaderent, nisi diversum planè rei ipsius pondus difficultasquæ postularent. Mirum certe in modum hoc $\pi\delta\eta$ olim torquebat superioris ævi, imo vix minus hodieq; macerat magni nominis numeriquæ philosophos; ut jam Theologos temporum omnium haud minus dissidiosos, eorumquæ rationes non à nobis mutuatas sicco præteream pede; his Θεογνωσίαις hanc subjectivam seu insitam pro virili oppugnantibus; Objectivam enim, sensuumque & rationis ministerio acquisitam nulli saniorum aut pauci procul, Meishn. Disp. Cit. quæst. 1. n. 7. & Svaretio auctore, denegare sustinuerunt; aliis tanquam pro artis focusque propugnantibus, adeo ut plus satis quo oculos animumq; pascat habens hic attentus Lector quo se vertat nesciat. Ast imperavi egomet mihi ea lege atque necessitate hunc typum Divinitatis innalci hominum animis omnium, quâ in statu integro nascitura fuisset imago Dei, & jam ratio ipsa propagatur, indequæ eorum rationes vacillare in proclivi, horum autem lapidis instar quadrati statas manere persuasiūm habeo. Nihil enim me movet auctoritas Suarezii, vasquezii, nihil Timpleri, Vendelinij, aut Matthiae Flacii, quid audiam Thomam? aut Thomistarum ullum, quid Platonem? quid Arist. &c. Solam veneror veritatem. Recta itaque viam meam hic adstruere thesin vehementer delectarer, nisi clanculum falsoq; tot tantosque viros

viros reprehendere viderer, nullas in scenam hinc, illincve producens rationes: potiora itaque examini sistamus. Nihil enim nos moretur Plato, cui hic fallacia fallaciam trudit, dum non Dei duntur taxat, sed omnium omnino rerum cognitionem perfectam, homini innasci & successu temporis reviviscere pedetentim, velut ex alto somno, censeret; necessum habuit ex Pythagoræ Schola novam subiucere hypotesin de animarum creatione & μεταψυχώσει, quā non vi solius generationis καὶ αλλοπόντων communicari animas, sed jam in primordio rerum productas corporibusque cælitus immisitas κατὰ μεταβολὴν aliis participari est professus, ut ex ipsius scriptis, præcipue Phædro, Menone, & aliis, quæ nominat Meisn. lib. & quæst. cit. n. 6. patet. Quo errore jam sua ætate adeò est perculsus Aristoteles ut affectu quasi percitus, è diametro oppositum erecturus Thema, nihil magis veritati parceret, cum ante prævium sensuum ministerium, plenumque rationis usum, animam rationalem rasæ aut nudæ tabulæ ad instar sese habere lib. 3. de anima cap. 4. his verbis contenderet: Δυράμει πως δὲ τὰ νοητὰ ὁ νῦν ἀλλ' ἐντελεχέας ἔδει πρὸν τὸν νοῆν. Δεῖ δὲ τῶς, ὡς περ ἐν γεγομένοις, φημίδει ὑπάρχει ἐντελεχείᾳ γεγομένον, ὅπερ συμβάνει επὶ τῷ νύν. Verum quaminiquus si thoc animo principiis nobiscum natis theoreticis æq; ac practicis ipsique legi naturæ, videt qui vel fungum procerebro habet: Interim si stipes quis hujusmodi reperiri possit, monemus ut consulat non Eruditos, sibi vereor deliros, sed infantes, surdosq; & cæcos, eos quidem jam inde à nativitate: vel hi ipsi tam crassas palpantes tenebras, cum Cic. I. de leg. confiterentur; Nos uaturam sequimur & ab omni quod abhorret ab ipsa fugiamus. Et non scriptam esse hanc legem, sed natam, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa arripiimus hausimus expressimus, ad quam non docti sed facti; non instituti sed imbuti sumus: Idem Orat. pro Mil. Mirum deinde hunc revera Aristotelem non animadvertisse, tantum sibi stimulum, tamq; acutum veri rectique judicem unde habuerit. Iam properandum ut Scholasticorum strepitum paucis coerceam, Duceamusque gregis Thomam prium breviter persequar, confidens illo fugato hastam abjecturos

conjuratorum plurimos. Contraxit hic in partes suas viros numero & auctoritate magnos, inq; iis etiam Franc. Svaretz qui Tom. post. Disp. Metaph. Disp. 29. Sect. 3.n.32. illum operose defendit sic concludens : *Sapienter igitur D. Thom. i. p. quæst. 2. art. 2. suppositâ distinctione quæ in i. post. traditur & late exponitur, de propositione per se nota, aut in se & quoad nos, affirmat Deum esse, in se esse per se notum, quia esse, per se & sine medio convenit Deo, est que de primario conceptu & ratione Dei: Negat vero esse per se notum nobis, quia nequæ essentiam ejus entis prout in se est concipi mus, negat ex ipsis terminis est nobis evidens &c.* Unde liquet satis Suarez cum Thoma serio contendere nullam de Deo notitiam insitam dari. Verum vacillant viri boni tam in ipsis terminis quam rationibus, dum admittunt multa esse Suarez. c. l. per se nota in se, que non sint per se nota nobis, modo prædicatum sit de quidditate subjecti. Verum incommodam hanc tamen per se noti formalem rationem videt, qui multas rerum qualitates, actiones & passiones de subjectorum suorum quidditate prædicari, at per se non statim notas deprehendit, quicq; prædicatum non de quidditate subjecti, notum tamen per se sèpius animadvertisit. His vero Suarez & alii interpres cum fucum inducere intentant, eandem cum Aristote lis primâ & immediatâ suam hanc per se notam propositionem volunt, cum prædicatum ejus de intrinseca ratione subjecti non opus haberet medio, per quod possit demonstrari frustra gloriarentur: Sed quod in eodem & hi hæreant luto videt quilibet. Non enim prædicatio essentialis omnis, illico per se nota recte statuitur, ut prius patuit. Nec majori cum sale hoc suum per se notum iterum resecant in per se notum vel ratione sui tantum, vel nostri simul, Deumque esse, per se notum non nobis sed in se solum, somniant: quis enim notum dicit, quod omnibus ignorant revera est; Frustra cognoscere laborat quod nullam facultatem cognoscente gaudet: Ita propositionem nemini præter se notam quis cognoscit? Ubi vis intellectiva nisi in ratione? Rectius ergo videntur illi fecisse qui non formale illud solum, sed & integrum hoc per se notum secundum se & non nobis, penitus evertunt & emedio tollunt. Vel enim tu nos, ex eorum instituto, ne-

to, negat cognitionem quarundam propositionum non solum hominibus sed Angelis & ipsi Deo, quâ ratione nimium improbi sunt Scholastici, cum ita aperte rebus inanimatis imo ipsis terminis facultatem se ipsis & quod vestiunt cognoscendi tribuant, tantâ, quâta non in ulla creatura rationali Angelis, aut ipso Deo sit: quid enim est proprium per se notum secundum nos, nisi quod à se ipso & non ab alio cognoscitur: vel rò nos solis hominibus earum propositionum scientiam adimit; Sed ita nihilo æquiores evadunt Thomistæ, cum nemo sanus id dixerit per se notum secundum se, quod tale erit secundum Angelos vel Deum; hi enim soli cum hominibus verum à falso discernere possunt. Unde non injuria dammant & respuunt hunc Scholasticorum loquendi modum tanquam falsum & impro prium multi. Hæc quem fuisus proposita juvant adeat Svarez, Osiand, Meisn. LL. citt. Nobis studio brevitatis dixisse de cætero sufficit, esse Deum, habendam propositionem & per se notam, & nobis, imo etiâ secundū se, modo phrasis admittatur, ut enim in terminis ita in ipsis rationibus vani & futilis sunt Scholastici. Quem enim moveat illa duplex supra adducta contra notitias hasce innatas ratio Svarezii qui neverit haud de perfecta nos jam gloriari supremi Numinis scientia, sed opinione quadam confusa & imperfecta valde, ad quam non requiritur concipere essentiam Entis illius prout in se est, quod urget Svarez; quique præterea agnoverit terminorum notitiam ad rei ipsius intelligentiam, simpliciter nequaquam prærequiri cum sint signa rerum non naturalia & necessaria, quæmodum vapor aquæ & fumus ignis, sed ut plurimū contingentia & arbitraria à libero agentium decreto deprompta. Indeq; et si termini propositionis, Deus est, non sint nota cuiq; nihil impedit rem & propositionem ipsam omnibus notam esse & permanere. Velut videre licet in infantibus, quibus voces & signa hujus & primorum principiorum quorumcunque ob infirmitatem organorum & consequenter sensuum spectata non sint, interim tamen habitualem eorundem ut ut non continuò actualem cognitionem necessariò inhærente tutò asseruerim. Hinc est frustra Svarez, dum cit. I. per se nobis notum Deum non admittit cum id à terminis non innotescat. Nec majoris

momenti est quod idem ibidem arguat ex laboriosa sua Disp. satis
constare magna consideratione & speculatione opus esse ad veritatem
hanc efficaciter persuadendam, indeq; existimare posse eam proposi-
tionem per se notam minus. Absit enim in perpetuum ut putemus
nedum dicamus, eō perfectionis gradu, notitiam hanc jam in primo
ortu haberi, quo minus successu temporis & etatis, assiduoq; ratio-
nis ad creaturas usū, magis migisque perficiatur ratio in veri rectiōq;
conscientia & appetitu: Dato, inquam, multā speculatione, rerum
Divinarum aliquam notitiam consequi, tantum abest ut notitia in-
nata admitti possit nulla, ut etiam atque etiam stabiliatur. Quid
enim est, quæso, quod moveat tantopere stimuletq; hominem ad crea-
turarum contemplationem, creatorisq; venerationem; & simul fa-
ciat, ut non, irrationalium, sensuum beneficio nobiscum gaudentium
ad instar, sine omni aimæ perfectione hac in luce versemur? nisi semi-
na illa imaginis Divinæ una cum ipsa essentia per δύμαμιν πλαστήν
Divinitus etiam post lapsum hac in parte sustentandam, in vitæ pri-
mordiis implantata. Hoc tanto suo labore, etiam percussit Thomas,
animum Timpl. ut lib. 3. Metaph. cap. 1. qvæst. II. & lib. 4. cap. II.
qvæst. II. nullius principii nedum Dei notitiam actu innatam homi-
ni admitteret, idque tribus propugnare rationibus visus est dum
diceret; Tantum abest ut infans sive in utero matris adhuc conclu-
sus, sive in lucem editus statim attu cognoscat Deum esse, ut neq; vo-
cabulum ipsum quod Deus in sua lingua materna nominatur obra-
tionis infirmitatem intelligat, donec progressu etatis usus rationis
per naturam ipsi concedatur. Enimvero minus, ni valde fallor, Phi-
losophum sapit sobrium Timplerus ratione eā, quā contendit omne
ens reale & positivum actus suos tantā exsequi necessitate, ut nun-
quam id vel instinctu naturæ spontaneo, vel impedimentis ab extra
injectis negligat & intermittat, adeo ut positā actuali existentiā ne-
cessario ponatur continuus actus secundus: quo concessio obtineret uti-
q; infantibns matris utero inclusis aut in lucem editis, indequè ho-
minum nulli Typum Divinitatis nullum simul cum anima innasci,
exiade quod in actum secundum illicē non deducatur. Diversum vero
admonet urgetq; ratio sana & experientia, uterq; ad oculum mon-
strans, actualem existentiam necessitate absolutā non insequi conti-
nuo

nuo actum secundum, sed lege quā dictum sepius suspendi, quod i-
psum & hic usu venire certum est. Gaudeant itaq; oportet habitu-
ali, actuq; ; ipso inexistenti Divinitatis conscientia qualicunque et-
iam infantes et si ob infirmitatem rationis, non quā talis, cum ea non
inferior puerो sit quam adulto, sed ratione tantum usus actusque se-
cundi, actu cognoscere non valeant. Nec minus ineptum esse
Timplerum, ob ignorantiam vocum, quibus vestiuntur, ab agente
libero, principia connata, notitiam rei dum denegat, ostendimus
supra in censura ad Suarez. Ita præterea surdos & cæcos omni exu-
eret veri boniq; judicio & exercitio: Ira voces, signa signati ne-
cessaria, & à re ipsa enata frustra falloquè intenderet: Ita signum &
signatum, Numen & nomen idem faceret. Sed ut connexionem
hanc vel minus periti, ita causam defectus hujus, rationis infirmita-
tem à Timpl. assignatam, jure reprehendunt eruditiores. Ratio-
nem defectus actus secundi in ratione, dedimus verbo prius: jam de-
fectus in apprehensione signorum & facultate eadem indicandi cau-
sam itidem arbitramur non rationis ejusq; facultatum quā talium
defectum, sed organorum, quorum ministerio in hoc & simili nego-
tio uti necessum habet ratio, labem aut alia impedimenta. Aurium
enim aut oculorum beneficio destitutos, rationem illæsam etiam
quoad eas facultates quis non afferat, culpamq; omnem organis
imputet? Nec placet Timplerus Peripateticis hic plus justo inservi-
ens, dum hominem nullius plane veritatis, Creatorem vel creatu-
ram concernentis conscientiam, ante plenariam rationis sensuumq; exter-
norum administrationem accusaret & calumniaretur, inni-
xus haud dubie hypotesi Aristotelicæ, de anima ante sensuum debi-
tum officium tabulæ nudæ comparatâ, cuius vanitas cum sit prius
visa pluribus hic immorari operæprærium non erit. Interim cave-
at sibi Timplerus ne id opis impetratum frusta Aristotelem ade-
at cuius expers ipse est, neve id erroris virum bonum accuset, cu-
jus immunis forsan habendus: quid si habitus tantum acquisitos, à
sensuum adminiculo dependere in animum induxit Philosophus?
Novit enim spiritum, sub sensu non cadentium, rationem se ha-
bere non levem, & quid non sibi hoc animo contrariū viderit? Nec
deniq; tantillum proficere Timplerum, ob informationem libb.

scripturæ & naturæ, recusantem notitias hæc insitas, constat ex dictis ad Swarezium. Iam auctoritas Flacii, studiumquæ nobis adversandi obnoxium, monerent ulterius his inhærendum, sed partem rationum ejus excutient Theologi, partem superius explosam speramus; quod superest videant perficiantquæ feliores.

THES. III.

ET si in supercori hoc theoremate non licuerit ratiōnē nostro adversarios omnes suis insignire nominibus, nedum apparatus eorum tantæ molis, vel decimas in lucem protrahere, adductaque exesse perpendere, interim spero persuasum lectoribenevolo, non aurali leui agitari eum, qui laboriose in hoc inquirit erotema, cum hodieque tam copiosum foveant dissidiorum somitem, ut magnis viris etiamnum sit molestum: Innasci itaque homini cuique Typum quendam divinitatis jam demonstrare conabimur, primum à principiis ejus tam essendi quam fiendi, deinde à subjecto inhæsionis quo, denique ab adjunctis: Non quidem ut accuratè hæc omnia pertractare temere adspiremus, nec ex locis singulis argumenta apodictica depromere polliceamur, sed paucis omnibus perreptare necessum habentes, rationibus etiam πτωναῖς fidem habendam arbitremur. Intuitu proinde ordinis naturæ, causæ efficienti primas damus, quam duplēm præsertim, primam scilicet & medium agnoscimus; hanc facultatem hominis intellectivam, illam ipsum Deum constituentes. Est enim conclamatum eruditis, causas secundas in omni opere tam Physico quam Morali deficere & nihil positivi producere posse, sine influxu, ad entitatem ad minimum, causæ primæ: unde facile est concludere, hanc causam primam nequaquam suspendere suum concūsum in productione principiorum nobiscum natorum, modo non putet quis ea nec à quaquam causâ secundâ produci, indeqñ nec id fas primæ causæ esse: quod utrumque oppido falsum. Scimus etenim Deum esse bonum ἀκρότατον καὶ τελείωταν; cum necessum sit omnes in effecto perfections in ipsis reperiri & fundari causis, nunc formaliter, nunc virtuali-

tualiter nunc eminenter , ut in Deo perfectiones creaturarum plurimæ . Constat præterea , omne bonum esse communicativum ac diffusivum sui , adeò ut quo quid perfectius , eò magis bonitatem suam aliis , quantum decet , & recipientis natura paritur , communicare adnitatur . Quibus positis nullud dubitamus quin infinitum hocce bonum ex immenso beatitudinis suæ thesauro , cuiq; pro sua indigenia si que ipsius justitiæ serio participare intendat : Bonum a. præstantius magisque necessarium creaturæ rationali jam in ipso ortu , nec est nec excogitari potest , quam cognitio ipsius creatoris : Inde q; quis ambiget subiecto capaci & condigno facete ingenerari Deum , sui notitiam ? nisi quid intra extrave repugnet . Neutrum autem dari vel videre mihi videor . Potentiam Deo non deficere novit qui libet : imo nec principia directiva decretorum & potentia , sanctitatem sc. & justitiam Divinam , huic propensioni resistere ; admiserint faciles , qui etiam post deplorandum Protoplastorum lapsum , vestigia & ruderâ imaginis Divinæ , animis nostris telicta , viq; generationis , in posteros hodienum propagari animadvertisunt . Itaque viso à parte Dei nihil obstatre huic beneplacito serio , constabit de cætero , nihil moræ in causis secundis vel subiecto teperiri . Non hic diffundendum erit ea in Physicis æque ac moralibus per quam sæpiissime intentionem & efficaciam causæ primæ impedire , quo minus debitum consequatur finem . Deprehendimus etenim easdem in actionibus suis eliciendis plus satis à scopo & recti via aberrare ; quod omnino totum quantumcunque est jure meritoque causis imputabitur secundis , aut subiecto recipienti ; quâ ratione sterilitates terræ , productiones monstrorum & similia etiam Ethica intelligenda veniunt . Attamen non hoc adeò necessarium & commune , ut nihil admittat mutationis , cum sæpius & contingentia debitum persolvant , pluresq; dentur actiones rerum & passiones necessitate absolute , quæ , si extraordinariam omnipotentiam exceperis , vel internam varietatem , vel hypothesin extrinsecæ alicujus circumstantiæ , nullam agnoscunt . Cujus conditionis hanc quâ de solliciti sumus causæ secundæ operationem passionemq; subiecti manere arbitramur . Indidit namquæ clementia & potestas creatoris jam in primordio rerum cuique creaturæ rationali facultatem generandi , necessariò si-
bi

bi simile, ad minimū quoād pārtes suas essentiales adjuncta quē pro-
pria. Quām bonitatem non est passus lapsu nostro Paradisiaco pe-
nitus in se claudi, sed etiam nūm in nobis has generandi vites fover
& sustentat; quas easdem, causam damus secundam & proximam,
necessitate absolutā producendi non solum partes nostri essentiales
animam nimirum humanam & corpus, sed & attributa essentialia
& propria quoad actum primum præsertim, & perfectionem parti-
um semper, ut ut rārō graduum. Hujus legis attributa & pro-
pria, facultatem intellectivam & volitivam, principia nobiscum
nata, tam theoretica quam Practica, vitam hanc & ejusquē auto-
rem indigitantia & informantia, eorumq; habitus & legem naturæ,
non tuto quis denegarit. Nihil enim hic moveat quemquam, ex-
emplum unum aut aletrum in contrarium nitens, quod prudenti
eruditoruū confilio non evertit regulam; & res, etiā realis possi-
tivaquē in se, non continuo ad extra sese usquē diffundens, ut o-
mnium feriat percellatquē ocellos. Ita constat haud dubiè poni
causas notitiam hanc Dei obscuram etiam innasci efficientes, & e-
as quidem in actu causandi & non impeditas: quid ergo obstat quo
minus ponatur effectus, notitia, nimirum, quam volumus, inna-
ta. Nec est, ut quis hic obstrepet, efficientem non plus quam ipse
habet effectui dare, principia Divinitatis opinatus in lapsu extincta
fuisse penitus. Causa namq; prima quantam sui notitiam habeat
scis, quantoque studio creaturæ rationali, etiam sibi reliqtæ, ean-
dem communicare velit dictum supra; quam nec respuissè cau-
sas secundas vel subjectum recipiens, evincunt præter dicta, cuiq;
mille testes, conscientia nimirum & Lex naturæ. Mittant ergo
vel hodie tantopere se frustra macetare Illi numero & auctorita-
te magni, habitus de Deo connati oppugnatores, concij omni-
no omnes, etiam principiū ejus essendi, materiam scil. ex qua,
ἀναλόγως sic dictam, una cum animâ sibi necessariò innatam.
Tantam utiq; veneramur & fuisse & manere bonitatem Dei in nos,
ut non passus sit, inquitatem nostram omnem veri rectique ratio-
nem animis nostris eradicare & delere, quin ut, & virtutum veri-
tatisq; semina primo homini reliquerit, & eadem posteris commu-
nicandi

nicandifacultatem concéderit, ita etiam idem hodienum s' eriò se
dulog; præstet, simulq; cum substantia recti regulam nobis impi-
mat. Hinc advertimus etiam Ethnicoꝝ & scivisse & factitasse, quod
hominem æQUITATIS CONSCIUM deceret, idq; tant à perfecTione curâ-
què & studio ut palmam Christianis quam plurimis eripiuisse vix
quisquam inficias ire sustinuerit: Quis hoc Senecæ non miretur?
exercetur & aperitur opere nequitia, non incipit. Et Cic.lib.3. de fin.
In libidine esse peccatum est, sine effectu. Nec opinetur quis, eos solà
majorum institutione, usuque rationis, tantum boni obti-
nuisse, sed maximam omnino partem principia constituere, rectè
sensit Flacius Clav. scrip. voce leg. p. 563. cādem lege, quā vitā ipsam
consecutos, frustra namque est institutio, usus rationis & experientia
omnis, invitā minervā h. e. adversante, ut ait Cic. naturā. Hinc præ-
clare|Cic.3. Tusc. Si nos tales natura genuiſſet, ut eam ipsam intueri
& perſpicere, eaꝝ optimè duce, cursum vita confidere possemus, haud
erat sane, quod quisquam doctrinam requireret, cum natura suf-
ficeret &c. Posſito itaq;, jam à vita primordiis ante sensuum &
rationis exercitamenta, implantatam Divinitus legem, quæ, testē
Cic. i. leg. *Jubet ea quæ facienda, probibet ꝑ contraria;* quis ul-
teriorius vel tantillum dubitet, cādem prorsus ratione, eoq; ipso actu
impressam nobis vel aliquam saltem Ἰεογνωσίαν? Iniqua nimis lex,
quæ legislatori & magistratui summo, omnem derogat honorem,
cultum, obſervantiam; qualis hæc natura foret, ubi ne γρὺde Deo
præciperet. Si autem colendum eum admonet, utique etiam
cognoscendum hortatur & prærequirit: Prorsus enim ignotum a-
more aut alio affectu prosequi quis poterit? injurius annon sibi vi-
deretur princeps talia dum ferret jura, quæ sese folio imperioq; de-
iicerent, quæ nullum à subditis sui amorem, reverentiam & obedi-
entiam postularent: qualem jurisprudentiam utique imputant as-
ſuntq; Sapientiæ infinitæ, qui admittunt Deum jam inde à nati-
vitate præscripsiſſe homini rationem bene instituendi vitam in ijs,
quæ ad secularem propriamq; ferrent salutem & utilitatem; penitus
interim neglexisse, quæ ad sui imperij & regni commoda procuran-
da facerent, debitumq; sui ipsius honorem concernerent: Indeq;
sapien-

sapienter Cic. 2. de Nat. Deor. omnibus innatum est & in animo quasi insculptum esse Deos. Unde liquet facile veritas assertionis nostræ, etiam à materia ex quâ, hujus notitiæ. Haudquaquam deinde minoris efficaciam hoc in negotio forent, argumenta à testimonio Conscientiæ, quæ cunctos perpetuò inhabitans, rectè facta largis cum accumulet præmijs, scelera verò gravi mulctet pœna, haud obscurè arguit dari quemquam cujus sit præco & minister: Unde Menander rectè: Βροτοῖς ἄνατον η συρείδητις Θεος : nec non à communi omnium gentium consensu ducta, quæ solidè evincerent, non bauriri sed innasci notitiā hanc Dei, ut ait Julianus apud Cyrill. lib. 2. Nullamquæ gentem esse tam feram que non Deum habendum sciat: ut inquit Cic. 2. de leg. Indeç; ijdem recte concludit. I. Tusc. Firmissimum hoc adferri videtur, esse Deos, eur credamus, quod nulla gens sit tam fera, nemo omnium tam immanis, cuius mentem non imbuerit Deorum opinio; Præclare item Seneca Ep. 117. multum dare solemus præsumptioni omnium hominū, apud nos veritatis argumentum est, aliquid omnibus videri, Tanquam Deos esse inter alia sic colligim⁹, quod omnibus de Dijs opinio insita sit, nec ulla gens usquam est adeo extra leges moresq; projecta, ut non aliquos Deos credat. Ast cum hæc cæteraq; similia limatus tradita sint à multis, excreverintq; præter spem priora, necessum erit hic pluribus supersedere.

THES. IIII.

Quam molestum sit fueritq; realem rei hujus existentiam evertendre vel adstruere rudi minervâ ostendimus proxime: jam multa maturandum monent, ad tò tì èst nostrum paucis examinandum, quod generis & differentiæ specificæ evolutione perficere conabitur, iis enim definitionem realem absolvī consentiunt eruditii. Laborat autem conceptus hic quidditativus obscuritate tantà ut hodieq; lites sub judice graves moveat, usuquæ & præstantiâ sua, quæ difficultatis comes, multos magnosq; viros ad se persequendum concitat. Statuunt Philosophorum plurimetiam moderni, esse notitiā hanc ipsam naturam rationalem; Numero & auctoritate haud inferiores diversum quid ab ipsa natura multâ urgent ratione; quamquam & hi, quoad determinationem specificam in diversa eant, aliis

aliis ipsam vim intellectivam, seu facultatem *νοητικήν*; aliis habitum facultati superadditum; aliis deniq; actum intellectus arbitrantibus. Ast valeant omnes qui soli habitui non acquiescunt, cùm nihil prosint eorum arma vel à ratione deprompta. Etsi enim denter quedam bona & mala ante omne iudicium intellectus Divini vel humani, referatq; consequenter demum etiam ipsa natura rationem legis & regulæ ad quam exigantur, discernanturq; vera à falsis, honesta à turpibus: Nequaquam tamen concedendum notitias innatas & per consequens hanc de Dœ, esse ipsam Naturam rationalem. Dantur namq; multa, quæ mensuræ & regulæ munia ratione aliquâ obeunt, tamen principii directivi indolem sapienti minus. Ita medium est mensura virtutum, finis mediorum, non tamen sanus quis medium & finem hunc dixerit ipsam Notitiam disponentem utraquè extrema, sed requiri superius quid, quod innuat illud esse medium actus, finisq; consequendi & aliud non. Ita prorsus natura rationalis est suo modo norma veri boni què at non statim facultas cognoscens & judicans eadem. Esto etiam, bonum & malum morale & Physicum, ad intellectum & voluntatem nostram, antecedenter non consequenter se habere: est tamen opus vel maxime Duce & Magistro demonstrante nobis discrimina honestorum & turpium veri falsiquè; qui nequaquam natura rationalis, quâ talis, sed habitus vel innatus vel acquisitus erit. Sint deniq; ipsæ rerum formæ in naturalibus, Mensura & judex boni & mali, non tamen insequitur formam substantiam hominis in se, legem esse: concessimus enim naturam rationalem esse aliquâ ratione, remotè scil. Regulam veri & boni, habitum autem proximam & primariam: quomodo etiam comparatum est cum natura Physica, quæ per se lex est convenientiæ & inconvenientiæ remota, at per additamentum, qualitates nimirum, proxima & princeps. Nec majoris fidei sunt, qui quidem quid ab ipsa natura diversum, ast facultatem intellectus vel actum illius elicitem, hunc Theorias innatæ habitum efficere moluntur: Siquidem; ut jam taceam omnibus iis contra nitentem ipsum Spiritum Dei Rom. 2. v. 25. ἐγὼ γαρ τῷ ρόμπῳ ἐν ταῖς καρδίαις ἐθνῶν confitendo, haud obscurè

arguere, τὸν νόμον diversum à ναργίσι, seu, secundum solen-
nem scripturæ loquendi morem, ab ipsa anima, ejusq; facultati-
bus, cum aliud subiectum aliud adjunctum, idemq; sibi ipsi inscri-
bi non possit; Siquidem, inquam, intellectus noster absolutè con-
sideratus sit potentia in se indeterminata, & sèpius ad utrumq; op-
positorum æqualiter se habens, cum vel nullæ prorsus vel æquales
in utramquè partem sibi videantur rationes, interdum etiam unam
propositionis partem arripiat, spretâ alterâ, cù quidem non raro
quæ veritatem quæstam in se continet. Unde satis liquet, ratio-
nem per se suisq; viribus, prospicere & persequi non posse, quod
rectū sit verumq; sed opus summopere habere ulteriori perfectione &
luce, quæ determinet se & perducat ad naturæ suæ convenientia,
facile & cum delectatione advertenda & appetenda, dissona verò
constanter aversanda & fugienda. Nec est, ut opinetur quis, ex
se rationem, vel quædam, utpote principia prima, necessariò &
propensione debitâ, spectata habere & prosequi, cum & is conatus
actusq; in se liber & insufficiens, determinetur & necessitetur ab ha-
bitu connato. Indequè necessum est etiam potentias in se indistin-
ctis jam innasci habitum determinantem & facilitantem, qui re ipsa
diversus sit à subiecto, eoquè salvo manente separari possit, hinc re-
ste Ostander, in Typo leg. Nat. Thes. 38. *Est illa (ratio nostra) ex se*
potentia indifferens & indeterminata, quomodo itaq; illud quod
indifferens & indeterminatum in se, posset esse lex seu notitia innata,
quæ determinate hominem ordinat ad bonum sectandum ma-
lum, fugiendum. Nec momenti alicujus est, quod his oggerant ad-
versarii, sensus externos, aliasquè potentias naturales promptè fa-
cileq; suis fungiofficiis, præter omnem habitum: sunt enim poten-
tiae illæ ita determinatae suâ naturâ ad unum, ut sensibus legitimè
dispositis, non possint non suæ exercere operationes, quod autem sic
sufficienter determinatum est, id ab alia superiori qualitate, nec
ad unum determinari, nec promptius reddipotest, à quo diversa est
ratio intellectus: Alia etiam est conditio objecti sensuum & intel-
lectus; illis singularia materiæquè immersa, hòc universalia & à
materia abstracta considerantibus. Nec conscientiam putemus
notitiam nostram insitam, ejusdemquè cum illa indolis;

Distin-

Distincta enim illa est à Notitia & intellectu estq; utriusque effectum , adeo ut intellectus non solus , sed habitu illuminatus hunc præsidem judicemq; constituat : Itaq; tantum abest , ut idem sint , ut præsuponat conscientia , Notitias innatas , sitq; realiter ab iis distincta , ut causa & effectum . Nec deniq; nos quicquam moveant recte rationi , nostri Dominium regimenque , & per consequens veri rectique scientiam tribuentes cò , ut , vel ipsam rationem , vel actum illius has notitias constituant . Duo enim ratio recta , & rationem simpliciter , & rectitudinem ut accidens , complectitur : discernit itaq; ratio inter verum & falsum , turpe & honestum , non quà talis , sive in actu primo sive secundo considerata , sed pro ut supervenienti rectitudine , tanquam habitu est instructa & exornata . Verum enim vero , hæc Notitia cùm nec sit ipsa natura rationalis , nec vis intellectiva , nec judicium , quod eam demum sequitur , utique erit habitus , & is quidem non acquisitus , nec infusus sed innatus . Quod primum dispalescit ex perpetua notitiæ hujus in subjecto suo permanentia & immutabilitate , quæ prima & proxima habitus requisita sunt . Quod enim intellectui constanter inhæret , vel πάθη vel δύραμις vel ἔξις teste Arist. l. 3. Eth. Nicom. cap. 5. sit : actio autem hæc esse nequit , cum sit ens successivum & transiens , nec omnibus nec semper , sed pro lubitu agentis insit vel non ; Cognitio vero hæc , actionis existat principium , & omnibus perpetuò inhæreat . Potentiam autem non esse , visum est prius ; Ergo habitus maneat oportet . Perpetuo autem immotam hanc notitiam , præter testimonium ipsius Dei , inscriptam hanc legem , quod æternitatis solet esse instrumentum , revelantis , solidè asserit evincitque nunquam quemquam deserens conscientia , quæ legis transgressoribus supremi Numinis iram & pœnas minitari , observantibus autem favorem & præmia summa polliceri nunquam in solidum intermittit . Stolida enim adeò insultatio illa , quæ ob defectum ad tempus actus secundi vel conscientiæ , vel habitus hujus , pertinacem & perpetuam adessentiam eorundem denegare adnititur . Etsi enim habitus hic cum Præcone suo , vel sponte & naturali inclinatione , vel ab extraillata vi & obstaculo , aliquantis per instar examinati delitescens , non

exerat sese continuò in actum "cuique" pàtentem ; Interim tamen vel eo ipso alti somni momento , nihil minus subjectum suum inhabitat , quam cum debit is suis officiis est quam de- ditissimus : Aliàs enim infantes , & alto oppressi somno , aut aliis præter hanc addicti curis , ut ut sint religiosissimi , hâc destituti notitiâ injuriâ haberentur. Altas satius egisse sui radices oportet , quod nullâ vi fortunâ adversâ , nulloque ventorum turbine , evelli & eradicari possit. Hoc ipsum de cæ- tero , non minori cum certitudine perpetua immutabilitas Noti- tiæ nostræ arguit : Nullius enim mutationis obnoxia est vel ab in- tra , vel ab extra , sive in respectu ad potentiam humanam , sive divi- nam , eamque vel ordinariam , vel extraordinariam & absolutam ; scimus enim fundari hanc Notitiam in objecto prorsus immutabili , & respicere primò , quod nullam $\omega\delta\chi\lambda\alpha\gamma\eta\pi\tau\rho\pi\eta\pi\delta\pi\sigma\chi\alpha\sigma\mu\alpha$ admittit : Et quamvis vel centū ora & vis totius mundi , Conscientiæ , ex hoc oriundæ habitu diversū persuadere adlaborarent , frustra utiq; cuncta futura nullus dubito . Manet ergo Notitiam hanc prorsus im- mutabilem & inhàrentem perpetuò , habitus , non alias qualitatis naturam induere & referre : Cum etiam reddat potentiam sibi subje- ctam promptam propositum sibi negotium expedire : Quod innatu- tum omnium omnino gentium studium ad summi Numinis cul- tum & observantiam satis nos edocet . Quâ ratione iterum appri- mè indeolem habituum , secundum præcepta Philosophorum , imi- tatur & exprimit hic noster . Indequè , ad tria habitibus indige- mus , dicunt Conimb. Disp. 7. in Eth. Arist. quæst. 1. Art. 1. Primum ad uniformitatem actionum , secundo , ut actio in promptu sit , ter- tio , ut cum voluptate actio perficiatur : Quare Arist. 2. Eth. cap. 3. Docuit delectationem in opere obeundo , signum habitus esse : quæ signa , quasquè proprietates , Notitiam quâ de solliciti eramus , in se allore inq; lucem producere jam constet speramus . De cætero , Diffe- rentiæ specificæ rationem verbo hic exprimere necessum habens , Habitum hanc , primum de Deo principiorum , intellectui sine men- tis opera impressum , qui eum perficiat aptumq; reddat ad actuali- ter cognoscendum Deum in quantum is naturâ cognoscibilia est , cum

cum Frid. König facere nulli veremur. Principia illa primavero,
vel Theoretica sunt vel practica; illa existentiam aut essentiam Dei
arguunt; haec cultum postulant; quæ cum fusi sint ab aliis evoluta,
nosquæ quæstionem principem de existentia hujus Notitiae & obje-
cti supra exposuerimus, hic Discursus nostri finem facere fas erit.

Sit itaque uni & Soli Deo omnis veri bonique laus, honor
& gloria in nunquam terminanda
secula; Amen.

In Dissertationem de notitia Dei innata, eruditam, Eximii

DN. SIMONIS PAULINI

Philos. Candidati meritissimi, Amici & Sympatriotæ
sui singulariter dilecti:

Dum PAULINÆ sacrûs tanto conamine Musis
Affidue incumbis, differis atq; modè:

Scilicet, anne Dei naturæ lumine constet

Notitia, & quantam hanc mens retinere queat,

Est pol materies studij dignissima crebrùs

In quâ sese hominis mens, agitata, probat.

Gratulor hos ausus, & tantis præmia curū

Castalidum applausu spero futura brevi.

Ergo vale! & studij tantum inclarescerē perge,

Ut celebrū patrj usibus esse queas.

L. Mq;. licet occupatissimus
scripsit

JOHANNES FLACHSENIUS

Acad. h. t. Rector.

Ad

Ad Eruditione ac moribus Politissimum Dn. CANDIDATUM,
pro gradu Philosophico feliciter disputantem, qui est
SIMON PAULINUS

Αναγεγραμμένος

SUM PAULI, NON IS.

A Dstruo sum PAULI, non destruo ut iste Photinus,
De JEHOVAH nobis condita principia,

L. Mz.

ENEVALD. SVEN. Q. G. A.
S.S. Theol. Doct.

Qua mores, qua ingenium

Politissimo Præstantissimo VIRO-JUVENI,

DN. SIMONI PAULINO,

Philosoph. Candid, solertissimo,

Amico & Petriotæ in primis dilecto,

Pro Gradu & honoribus Academicis rite consequendis
de Notitia Dei innata Disputanti,

σύγχαρη :

DUlce nemus Phocidos fremit jugumque bicorne &
Daphnidos umbra

Gaudiolo, refoventque suum Sebethides aluminum
Disputaturum;

Quem docuere diu, celso de ponte cathedræ
Gnaviter instet.

Nec mora, pro meritis cum cingent tempora lauru,
Ctine corollas.

Insuper atque Deæ calidas animate medullas
Castalia vi,

Quosque velit jugis pronus submitte colles
Sistere Phœbi !

Quod sensu quam verbis prolixior adposuit

ANDREAS WANOCHIUS,
Design. Acad. Ab. Secret. Et Adj.